

**УДК 368**

*А.М. Колокольна,*  
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,  
ОПП «Митна справа»,  
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»,  
alinakolokolna13@gmail.com,  
науковий керівник – Т.І. Стецюк,  
к.е.н., доц., доцент кафедри банківської справи та страхування,  
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

## **СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ**

В історії кожного суспільства настає період, коли дуже важливо об'єктивно проаналізувати реальний стан справ і визначити оптимальні шляхи свого розвитку. З переходом України на ринкові механізми загострилися соціальні проблеми, з'явилися нові: безробіття, бездомність, соціальне сирітство, погіршилася екологічна ситуація, що спричинило виникнення смертельно-небезпечних хвороб для життя кожної людини. Відтак, ми маємо себе захищати та усвідомлено реагувати на страхові послуги, а зокрема на страхування життя його корисність з урахуванням індивідуального стану і потреб. Як захистити себе і родину? Для того, щоб відповісти на це питання необхідно проаналізувати розвиток страхування життя в Україні.

Виникнення страхування життя на території України припадає на період існування Київської Русі. Цей етап в історії страхування життя на території України дослідники називають середньовічним. Для нього притаманне зародження перших ознак страхування життя які характеризуються як взаємна допомога.

Друга половина XVII століття – це капіталістичне страхування. Для нього характерне створення страхових компаній на взаємній та акціонерній основі, визначення ризику на основі таблиці смертності.

На початку XIX століття страхування життя активніше проникає в Україну. Протягом тривалого часу ця підгалузь особистого страхування була

монополією Російського товариства застрахованих капіталів і доходів, заснованого в 1835 році, яке надавало послуги зі страхування капіталу та пенсій як на користь застрахованого, так і його спадкоємців, дожиття до певного віку, а також капіталів і пенсій на користь дітей при досягненні ними певного віку.

Наприкінці XIX століття на території України послуги зі страхування життя надавали декілька російських акціонерних страхових компаній: «Российское общество застрахованных капиталов и доходов», «Саламандра», «С.-Петербург», «Якорь» [1].

В цей час на території України активно збільшується кількість страхових компаній та починається процес прискореної інтеграції Росії в світовий ринок страхових послуг, що зумовлює прихід іноземних страхових компаній на вітчизняний ринок та породжує конкуренцію.

В Україні, яка входила до складу Російської імперії, крім філій російських та іноземних страховиків було лише два національних взаємних товариства страхування життя, одне з яких – Київське було засноване у 1895 році.

У 1906 році в Російській імперії було ухвалено Закон про здійснення страхування життя державними ощадними касами, проте вони не набули широкої популярності, оскільки виплата страхової суми за цим договором відстрочувалась на 5 - 7 років, що не відповідало інтересам малозабезпечених громадян. Згодом умови страхування ощадними касами було змінено, зокрема, передбачалось зобов'язання страховика виплачувати страхову суму відразу після настання страхового випадку, що певним чином поживило страхові операції. Але, все одно, страхування життя було слабо розвинутим через відсутність страхової культури та бідність населення [1].

В подальшому, а саме, на Галичині та Буковині, зароджувалися установи, які за гроші брали на себе обов'язок виплачувати пенсії вдовам і сиротам. А вже наприкінці століття на страховому ринку Галичини та Буковини почали діяти іноземні страхові компанії. Страхування життя і виплата пенсій у цих страхових закладах були можливими тільки для матеріально забезпечених верств населення, а тому актуальним стало питання про відкриття українцями

власного закладу страхування життя. Таким чином, у 1911 році було відкрито Товариство взаємного страхування життя і пенсій «Карпатія».

Зі становленням радянської влади у 1939 році на всій території України розпочалася ліквідація всіх діючих фінансових установ і страхова діяльність почала здійснюватися тільки органами державного страхування, які діяли за принципом державної монополії [2].

Післявоєнні роки в Україні характеризувалися прийняттям ряду заходів, спрямованих на розвиток страхування, організаційне зміцнення страхової системи, та загальною тенденцією до обмеження сфери державного страхування. Велике значення для розвитку страхування життя також мало створення мережі страхових агентів, тому що саме агенти індивідуально підходили до кожного страхувальника, переконуючи в необхідності та вигідності укладання договору страхування життя.

Нова історія страхування життя розпочалася наприкінці XIX-початку XX століття. Саме в ці часи з'являються нові та розвиваються вже існуючі види страхування. У 1968 році було запроваджено змішане страхування життя, з 1977 року було запроваджено страхування до одруження, або весільне страхування, що до початку 80-х років було одним із найбільш популярних видів страхування серед населення [2].

Зазначимо, що період 1924 – 1990 років в історії страхування життя в пострадянській Україні можна назвати державно-монополістичним. Цьому періоду притаманний державний контроль, монополія Держстраху, значна увага держави та її цілеспрямована пропагандистська робота, централізація страхових резервів.

Сьогодні відбувається етап основних перетворень, який можна охарактеризувати як принципово новий від забезпечення всіх до адресної допомоги, від універсальності до індивідуальності, що відповідає вимогам сучасного світу.

Проведений короткий аналіз історичного розвитку страхування життя свідчить про те, що протягом сторіч страхування життя розвивалося та набуло

певних перетворень і зайняло важливу роль у розвитку суспільства. Створення сприятливих умов для функціонування ринку страхування життя в Україні є надзвичайно важливим питанням, котре вимагає глибокого наукового вивчення та послідовних практичних дій з боку держави, страхових організацій і суспільства в цілому [3, с. 154-160].

#### **Список використаних джерел**

1. Криклій А.С., Пікус Р.В. Ринок страхування життя в Україні: тенденції та європейський досвід. *Економіка та держава*. 2008. № 5. С. 13-16.
2. Прилипко Н.В. Особливості розвитку світового ринку страхування життя. *Інвестиції: практика та досвід*. 2008. № 23. С. 36-38.
3. Стецюк Т.І. Сутність страхування життя: значення, функції, ризики. *Наука й економіка*. Науково-теоретичний журнал ХЕУ. 2015. Випуск 1 (37). С. 154-160.

**УДК 368.1**

**Л.О. Матвійчук,**

к.е.н., доц., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,  
Хмельницький національний університет,  
matvijchuk.lesya@gmail.com

### **МЕХАНІЗМ ОРГАНІЗАЦІЇ МАЙНОВОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ**

В умовах глобалізаційних та трансформаційних процесів, що викликані пандемією коронавірусу та введенням карантинних заходів, входження України в систему світових господарських зв'язків зумовлюють необхідність захисту інтересів суспільства та діяльності суб'єктів господарювання від різного роду ризиків та загроз. Основним інструментом забезпечення сталості економічної системи є страхування. На сучасному етапі потенційна роль і необхідність розвитку майнового страхування є особливо важливим, оскільки саме майнове страхування дозволяє відшкодовувати збитки, заподіяні страхувальнику внаслідок пошкодження або знищення майна при настанні страхових випадків.

Страховий ринок майнового страхування в Україні досі має велику кількість невикористаних резервів. У державі застраховано лише близько 10